בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 12842-07-10

עו"ד אסף אייל	**המערער**
-	
הוט מערכות תקשורת בע"מ	**המשיבה**

לפני: הנשיאה נילי ארד, השופט עמירם רבינוביץ, השופטת סיגל דוידוב-מוטולה
נציג עובדים מר מנחם שוורץ, נציג מעבידים מר יצחק דויטש

בשם המערער - עו"ד רועי מגל והמערער בעצמו
בשם המשיבה - עו"ד אורית מלכא ועו"ד שמרית שגב

פסק דין

הנשיאה נילי ארד

1. בעלי הדין בערעור זה הגישו לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב בקשה משותפת לאישור הסתלקותו של התובע המייצג – הוא המערער שלפנינו - מבקשתו לאישור התביעה שהגיש נגד הוט מערכות תקשורת (להלן גם: **הוט**), כתובענה ייצוגית. בית הדין האזורי נתן אישורו לבקשת ההסתלקות, כמבוקש.
בנוסף, ביקשו הצדדים אישורו של בית הדין האזורי לתשלום סכום מוסכם כגמול לתובע המייצג ושכר טרחה של בא-כוחו. מבוקשם זה לא נענה, ובית הדין האזורי קבע סכום מופחת כדי שני שליש, מן הסכום המוסכם. נגד החלטתו זו של בית הדין האזורי מכוון ערעורו של התובע המייצג בהליך שלפנינו[1].

בדיוננו להלן נידרש לשתי סוגיות עיקריות אלה: אמות מידה להתנהלותם הראויה של התובע המייצג והמעסיק-הנתבע הפוטנציאלי עובר להגשת בקשה לאישור תובענה ייצוגית שעילותיה בחבות מעסיק כלפי עובדיו בתחום משפט

[1] הערעור נדון כערעור בזכות (החלטת רשם בית הדין הארצי, השופט אילן סופר, מיום 17.11.2010).

העבודה; ושיקולי בית הדין בקביעת הגמול לתובע המייצג ושכר הטרחה של בא-כוחו, בעתירתו להסתלקות מבקשה לאישור תובענה ייצוגית.
נקדים ונפתח ב**השתלשלות העניינים** שהביאתנו עד הלום.

התובענה ובקשת ההסתלקות מהבקשה לאישור התובענה כייצוגית

2. ביום 31.12.2009 הגיש המערער לבית הדין האזורי לעבודה תביעה נגד הוט מערכות תקשורת לתשלום דמי חגים בגין עבודתו במסגרתה בתקופה שבין השנים 1996- 2004[2]. תביעתו נסמכה על הוראות צו הרחבה – הסכם מסגרת 2000 מיום 7.6.2000[3]. בד בבד, הגיש המערער לבית הדין האזורי בקשה לאישור תביעתו האישית כתובענה ייצוגית[4].

3. ביום 10.5.2010, סמוך לפני המועד שנקבע לדיון בגופה של הבקשה, הגישו הצדדים לבית הדין האזורי, במשותף ובהסכמה, **בקשה לקבלת אישור "להסתלקות מהבקשה לאישור התביעה כייצוגית ולביטול מועד הדיון".** במסגרת הבקשה ציינו הצדדים, כי בעקבות מגעים שהתנהלו בין המערער לבין הוט בסמוך לאחר הגשת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית, הוברר למערער, כי מושא התובענה הייצוגית אינו ממין העניינים המתאימים לדיון בתובענה ייצוגית. זאת משנמצא, כי "הקבוצה" מושא הבקשה לאישור התביעה כייצוגית, אינה עשויה "מקשה אחת" ונדרש בירור פרטני ומורכב לגבי כל חבר בקבוצה; כי "הקבוצה" קטנה באופן משמעותי מזו שסבר המערער בעת הגשת הבקשה; כי המשיבה שילמה את דמי החגים לעשרות עובדים אשר פנו אליה באופן פרטני; כי לכאורה חלה התיישנות לגבי חלק מרכיבי תביעתו האישית; וכי המשיבה משלמת את דמי החגים לעובדיה כדין, החל משנת 2004.
בנוסף ביקשו הצדדים לקבל אישור בית הדין האזורי להסכמתם לפיה הוט תשלם למערער סכום של 55,000 ש"ח הכולל: תשלום של 19,750 ש"ח תמורת סילוק תביעתו האישית של המערער ודחייתה, ותשלום בסך 35,250 ש"ח גמול למערער כתובע מייצג, ותשלום שכר טרחה של בא-כוחו, בבקשה לאישור התובענה הייצוגית (להלן: **בקשת ההסתלקות**).

---

[2] ד"מ 8717/09
[3] י"פ 4895 התש"ס (21.6.00) עמוד 4002.
[4] בש"א 8352/09

החלטת בית הדין האזורי

4. בהחלטתו מיום 26.5.2010, נתן בית הדין האזורי[5] אישורו להסכמת הצדדים בכל הנוגע לסילוק תביעתו האישית של המערער נגד הוט ודחייתה, ולפי המוסכם נפסק לזכות המערער תשלום בסך 19,250 ש"ח.

בנוסף, נתן בית הדין אישורו למבוקשו של המערער להסתלק מהבקשה שהגיש לאישור התובענה כייצוגית.

עם זאת, נדחתה בקשתם המשותפת של הצדדים, לפיה תשלם הוט למערער סכום מוסכם של 35,250 ש"ח בצירוף מע"מ, כגמול לתובע המייצג ושכר טרחה של בא-כוחו. בנדון זה קבע בית הדין האזורי כך: "אנו מפחיתים את סכום ההוצאות שישולם לתובע ומעמידים אותו על סך 10,000 ש"ח בצירוף מע"מ". **עיקר טעמיו של בית הדין האזורי להפחתת הסכום המוסכם היו**: סיכוייה הנמוכים של הבקשה לאישור תובענה ייצוגית; המגמה שלא לעודד הגשת תובענות שווא; ומשהייצוג נעשה על ידי המערער, שהוא עורך דין במקצועו.

החלטת בית הדין האזורי בבקשת ההסתלקות ניתנה בהיעדר הצדדים ובהסתמך על טיעוניהם בכתבי בי-דין בלבד.

הערעור

טיעוני הצדדים

5. בערעורו הלין המערער על טעות שיצאה מלפני בית הדין האזורי בפסיקת סכום של 19,250 ש"ח בגין סילוק תביעתו האישית, בעוד אשר הסכום המוסכם, לו ניתן אישורו של בית הדין, עמד על סך 19,750 ש"ח. בהסכמת המשיבה, התקבלו טענותיו אלה בהחלטתו של רשם בית הדין הארצי, השופט אילן סופר, והערעור בנדון זה בא לסיומו.

נותרו להכרעתנו **טענותיו של המערער** בעניין הפחתת הסכום המוסכם כגמול לתובע המייצג ושכר טרחה לבא כוחו, והעמדתו על סך 10,000 ש"ח בצירוף מע"מ בלבד, במקום הסך של 35,250 ש"ח בצירוף מע"מ עליו הסכימו הצדדים (להלן: **סכום ההוצאות המוסכם**). לטענת המערער יש לאשר את סכום ההוצאות המוסכם, בהיותו סביר "וצנוע" ביחס לטורח שהיה כרוך בהגשת הבקשה, לרבות

[5] השופטת הדס יהלום ונציגי הציבור מר רפי בילוגורסקי ומר אלכסנדר לוין

הסתייעותו בפועל בעורך דין. עוד טען, כי בקשת ההסתלקות הוגשה מבלי שהמשיבה נדרשה להגיש תשובתה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית, ומבלי שבית הדין נדרש לשמיעתה. הוסיף המערער וטען, כי מלכתחילה היה בסיס איתן לתביעתו האישית ולבקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, וכי רק לאחר הגשתה, ובעקבות דיונים שקיים עם הוט ובאי-כוחה, התבררו העובדות לאשורן ונמצא כי העניין אינו מתאים להליך של תביעה ייצוגית.

במהלך הדיון בערעור ובמענה לשאלות בית הדין, ציין המערער, כי תביעתו האישית הוגשה לבית הדין האזורי לאחר שנדחתה פנייתו בכתב להוט, לתשלום הסכומים הנתבעים. בנסיבות אלה, לא ראה לנכון להעמיד את הוט על כוונתו לנקוט בהליך ייצוגי הנובע מתביעתו האישית, עובר להגשת הבקשה לאישור התובענה הייצוגית.

6. **בתגובתה לערעור הודיעה הוט**, כי היא משאירה לשיקול דעת בית הדין את הערעור על גובה שכר הטרחה והגמול לתובע המייצג בבקשה לאישור התובענה הייצוגית, הגם שלטעמה, שיעור הסכום המוסכם סביר בנסיבות המקרה. במיוחד כאשר מיד לאחר הגשת הבקשה, ובעקבות המגעים שהתקיימו עם המערער התגבש הסכם פשרה, לפני שהתקיים דיון בבקשה לאישור התובענה הייצוגית. בכך נחסכו הוצאות ניכרות לצדדים ונחסך זמנו של בית הדין.

לעניין הדרישה לפנייה מוקדמת בכתב למעסיק-הנתבע טרם הגשתה של תביעה ייצוגית, גרסה הוט כי ככלל, ולאור דרישת תום הלב, על התובע המייצג לפנות לנתבע טרם הגשת בקשה לאישור תביעה ייצוגית.

דיון והכרעה

הדרישה לבירור מוקדם עובר להגשת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית

7. אין חולק על כך, כי המערער לא בא בדברים עם הוט עובר להגשת הבקשה לאישור התובענה הייצוגית, וכי הפרטים הנדרשים לביסוסה של התובענה הייצוגית, התבררו לו לאחר הגשת הבקשה. הדברים מצאו ביטויים בעתירת המערער לאישור הסתלקותו מהבקשה לאישור התובענה הייצוגית, ובהסדר המוסכם אליו הגיעו הצדדים כתוצאה מן המגעים שקיימו סמוך לאחר הגשת הבקשה.

בנסיבות אלה, עולה השאלה, האם נכון נהג המערער בכך שלא פנה להוט - מעסיקתו - ולא קיים עמה בירור מוקדם, טרם נקיטה בהליך התובענה הייצוגית. אילו כך נהג, הייתה בידי הוט הזדמנות נאותה ליתן למערער את המענה הנדרש לרבות ההבהרות שהתקבלו בסופו של יום, עליהן נסמכה בקשת ההסתלקות. בירור מוקדם יכול והיה מייתר מאליו את הגשת הבקשה, ובכך היו נחסכים זמנו של בית הדין האזורי וזמנם של בעלי הדין והוצאותיהם.

מכיוון ששאלות אלה עלו במהלך הדיון בערעור, רואים אנו לנכון להבהיר פני הדברים, תוך שנעמוד על **אמות המידה להתנהלותם הראויה של צדדים לתובענה הייצוגית עובר להגשתה, דרך כלל, ובמיוחד בתובענה ייצוגית שעילותיה ביחסי עובד מעביד.**

8. בית המשפט העליון ובית דין זה, הטעימו בפסיקתם את חשיבותה של התובענה הייצוגית, תוך שעמדו על מעלותיה כ"כלי" רב עוצמה שתכליתו כפולה: הגשמת אינטרס הפרט למימוש זכויות, והגשמת אינטרס הציבור לאכיפת הוראות הדין[6]. בד בבד עם ציון היתרונות הנובעים מהשלכותיה הכלכליות והחברתיות של התובענה הייצוגית, התריעו בתי המשפט על הסכנה הטמונה ב"**תובענות ייצוגיות המוגשות ממניעים פסולים [ה]עלולות להזיק לא רק לנתבעים אלא למשק בכללותו**"[7].

נוכח מאפייניה של התובענה הייצוגית ככלי דיוני רב עוצמה למימוש זכויות ולאכיפת הוראות החוק והשלכותיה, ובשים לב לסיכונים הטמונים בה ליחיד ולחברה, **מן הראוי הוא כי עובר לפתיחה בהליכים משפטיים, יקדים התובע המייצג ויפנה בכתב לנתבע הפוטנציאלי ויעמידו על דרישותיו.** הדברים נכונים אף להתנהלות באי-כוחם של התובע המייצג והנתבע הפוטנציאלי בפעילותם מטעם שולחיהם, בקיום הבירורים המוקדמים כנדרש, עובר לנקיטת הליכי

---

6 ראו למשל: רע"א 4556/94 **טצת - זילברשץ**, פ"ד מט(5) 774, בעמוד 784.

7 רע"א 3126/00 **מדינת ישראל -א.ש.ת. ניהול פרוייקטים**, פ"ד נז(3) 220, בעמוד 237; וראו: ע"א 2967/95 **מגן וקשת בע"מ נ' טמפו תעשיות בירה בע"מ**, פ"ד נא(2) 312, בעמ' 322-323; רע"א 8268/96 **רייכרט נ' שמש**, פ"ד נה(5) 276, בעמ' 288-289; עע"מ 2395/07 **אכדיה סופטוור סיסטמס בע"מ נ' מדינת ישראל**, 27.12.2010; ע"ע 629/07 **יגאל וירון נ' תבל אבטחה**, 3.1.2011 (להלן: **עניין וירון**); ע"ע 633/08 **ארז אפרים - גל מעיתון שיווק והפצת עיתונים בע"מ**, 11.1.2011; ע"ע 315/08 **סלי פופיק- מבטחים**, 4.1.2011; ע"ע 1210/02 **ביברינג - אל על נתיבי אויר לישראל בע"מ**, פד"ע לח 115, 125; סטיבן גולדשטיין ויעל עפרון, "**התפתחות התובענה הייצוגית בישראל**", עלי משפט א' 27, 31.

תובענה ייצוגית.

אמנם הדרישה לפנייתו המוקדמת בכתב של התובע המייצג או בא- כוחו לנתבע הפוטנציאלי, אינה בבחינת תנאי מפורש שהציב המחוקק להגשת בקשה לאישור תובענה ייצוגית. אולם, דרישה זו נובעת מחובתם ההדדית של צדדים לתובענה ייצוגית להתנהלות ראויה ולהגינות, השזורה כחוט השני במטרותיו ובהוראותיו של **חוק תובענות יצוגיות, תשס"ו-2006** (להלן גם: **החוק**), ובתחולתן על הצדדים לתובענה הייצוגית ובאי-כוחם כאחד.

בתוך כך נשמעת ממטרותיו של החוק **הדרישה ל"ניהול יעיל, הוגן וממצה של תביעות"**[8]. בהתאם, אישור התובענה הייצוגית על ידי בית משפט, יינתן לאחר שנמצא, בין היתר, כי **התובענה הייצוגית "היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין"**[9]. זאת, תוך בחינת "היתרונות והחסרונות באישור התובענה הייצוגית בהשוואה לחלופות דיוניות אחרות", **בהתחשב באינטרס ההגנה על הנתבע הפוטנציאלי מפני שימוש לא ראוי בכלי הדיוני של תובענה ייצוגית**[10].

בה במידה, מחיל חוק תובענות יצוגיות חובה עצמאית על בא-כוח התובע המייצג, להתנהל "בנאמנות ובמסירות" לטובת הקבוצה "כאילו הייתה שולחתו"[11]. בהתאם, בקביעת שכר טרחתו, יבואו במניין שיקוליו של בית המשפט "האופן שבו ניהל בא הכוח המייצג את ההליך".[12]

העולה מהוראות אלה בהצטברותן הוא, כי חובות הצדדים ובאי כוחם, לפעולה ביעילות, בהגינות ובתום לב, האחד כלפי משנהו, ושניהם כאחד כלפי בית המשפט וכלפי הציבור, פרושות על התנהלות הצדדים בהליך התובענה הייצוגית מראשיתו ועד סופו, לרבות **בשלב המוקדם להגשת הבקשה לאישור תובענה כייצוגית.** כפועל יוצא מכך, על הצדדים לנהוג בתום לב בנאמנות ובהגינות החל מן הבירורים המוקדמים ביניהם, תוצאותיהם והשלכותיהם, בכל הנוגע לקיומן של עילות תביעה המצדיקות נקיטה בהליך התובענה הייצוגית בכלל, ובבית הדין לעבודה

---

[8] סעיף 1(4) לחוק.

[9] סעיף 8(א)(2) לחוק.

[10] ראו בהתאמה: **עניין וירון**; בר"ע 210/08 **פלונית** – **פלונית**, 22.5.2008; **אלון קלמנט, קווים מנחים לפרשנות חוק תובענות ייצוגיות**, התשס"ו - 2006, הפרקליט מט 131 (תשס"ז), עמ' 145-146 (להלן: **אלון קלמנט**).

[11] סעיף 17 לחוק.

[12] סעיף 23 (ב)(4) לחוק תובעות ייצוגיות.

בפרט.

פנייה מוקדמת בכתב והבירורים בעקבותיה, מסייעת לבעלי הדין ולבית המשפט, ובית הדין לעבודה בכלל זה, לעמוד על מכלול האינטרסים הצריכים לעניין, לשקלל ביניהם, ולבחון האם בנסיבות המקרה הנדון, התובענה הייצוגית היא אכן הכלי היעיל וההוגן ביותר לפתרון המחלוקת.

9. הדרישה לפניה מוקדמת ולבירור מוקדם עם הנתבע הפוטנציאלי טרם נקיטה בהליך התובענה הייצוגית, נובעת אף מ**עקרון היסוד של חובת תום הלב**, החולש על הצדדים לתובענה ייצוגית ובאי-כוחם, מכוח תחולתו הכללית בדין המהותי והפרוצדוראלי. **עקרון יסוד זה מוצא ביטויו אף בהוראת סעיף 8(א)(4) לחוק תובענות ייצוגיות, המעגנת את חובתם של התובע המייצג ובא כוחו לפעול בתום לב** ומתנה את אישור התובענה הייצוגית בכך ש"קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב"; כך אף עקרון הייצוג הקבוצתי עליו מבוסס מנגנון התובענה הייצוגית והכפוף לעקרון תום הלב, אשר נועד להבטיח כי עניינם של חברי הקבוצה ובעניינו קבוצת עובדים, ייוצג באופן הולם, סביר והוגן [13].

על אלה נוספת החובה הכללית הנגזרת מעקרון תום הלב הדיוני, הנוהגת בשיטתנו המשפטית, של **מניעת ניצול הליך משפטי לרעה**, וחיובו של התובע לנהוג בסבירות והגינות.

על מדיניות ראויה של התרעה עובר לנקיטת הליך תובענה ייצוגית מכח עקרון תום הלב עמד המלומד הלפטק במאמרו [14], באלה הדברים:

"יסוד תום הלב בהגשת תביעה ייצוגית אינו מתקיים מקום שהגשת התביעה הינה קנטרנית או סחטנית, או מקום שעורך הדין המבקש לייצג את הקבוצה או התובע הייצוגי ידעו על הפרת החוק, אך נמנעו מלהתריע עליה או לא מנעו את תוצאותיה".

כך דרך כלל. במיוחד כן עת מדובר בתביעה ייצוגית שעילותיה ביחסי עובד מעביד, המושתתים על הדדיות ויחסי אמון, מהם נובעות החובות המוגברות של תום הלב,

---

13 ראו: סעיף 8(א)(3) לחוק תובענות ייצוגיות; **עניין וירון**; עע 1154/04 **נפתלי גרוס - מדינת ישראל**, 9.1.2007, בפסק דינה של סגנית הנשיא אלישבע ברק אוסוסקין.

14 **גיא הלפטק "התועלת החברתית של מכשיר התביעה הייצוגית**, משפט ועסקים ג(1) 247, תשס"ה – 2005, עמ' 328 (להלן: **הלפטק**).

הגילוי וההגינות[15]. מכוחן של חובות מוגברות אלה, קמה למעסיק כנתבע פוטנציאלי ציפייה דיונית לגיטימית וסבירה, לפנייה מוקדמת בכתב מצידו של התובע המייצג, עובר להגשת התובענה הייצוגית והבקשה לאישורה.

10. פנייה מוקדמת מצידו של התובע המייצג לבעל הדבר וקיום מגעים ביניהם, בתום לב ובהגינות, ראויה היא, נכונה ומתבקשת, בראש וראשונה כדי לתת בידי המעסיק-הנתבע הפוטנציאלי, הזדמנות נאותה לתיקון המעוות כנגדו מתריע התובע המייצג, ושעליו בכוונתו להלין בבקשתו לאישור התובענה הייצוגית.
בה במידה, עשויים מגעים מוקדמים אלה לגרום לשינוי מדיניותו של הנתבע הפוטנציאלי, בעניינים מושא התובענה הייצוגית, מבלי שהצדדים יידרשו לניהול הליך משפטי מורכב והכרעה בו, ובכך יקדימו תרופה למכה, למתדיינים ולציבור.
הקפדה על פנייה מוקדמת ובירור נאות של המחלוקת ועילותיה, עשויה להביא לתוצאה לפיה כלל הנוגעים בדבר ייצאו נשכרים.
התובע המייצג והנתבע הפוטנציאלי יידרשו לבדיקה האם ועד כמה רכיבי התביעה הם בני עילה בכלל, ובהליך של תובענה ייצוגית בפרט; ועד כמה קיימות עילות מבוססות בדין לנקיטה בהליך של תובענה ייצוגית. ככל שהתשובות לכך יהיו חיוביות, בידי הצדדים לבחון, בתום לב, בהגינות ובמידת האפשר בעצה אחת, דרכים ליישוב המחלוקות ביניהם בדרכי שלום. בדרך זו, **התובע המייצג וקבוצת "המעוניינים" ישיגו מטרתם** במימוש הזכויות ואכיפת הוראות הדין ויישומן, מבלי שיידרשו להוצאות מיותרות שלא לצורך. **הנתבע הפוטנציאלי** ימנע עצמו מהתגוננות מפני תובענה ייצוגית, על כל הכרוך בכך, לרבות הוצאה כספית ניכרת. ייחסך **זמנו השיפוטי של בית המשפט, ובכלל זה בית הדין לעבודה,** וייחסכו **המשאבים הציבוריים** הכרוכים בניהול הליכים משפטיים.
בפנייה מוקדמת כאמור, אף יש כדי לקדם את **האינטרס הציבורי** ולתרום ליעילות ההתדיינות המשפטית, ככל שתידרש הכרעה בהליך התובענה הייצוגית.

11. **ביטוי מובהק לדרישה זו נמצא בנסיבות המקרה שלפנינו, אשר סופו העיד על שניתן היה להיעשות מראשיתו.** זאת, משהוברר כי עילותיה של הבקשה לאישור תובענה כייצוגית אינן עונות על הנדרש, והתבקש אישורו של בית הדין האזורי

[15] ראו: בש"א 6479/06 **בנק דיסקונט לישראל בע"מ נ' משה שנפ**, 15.1.2007; וראו גם: עע 424/08 **נמלי סלאח - פרידמן חכשורי חברה להנדסה ולבניה בע"מ**, 11.3.2009.

להסתלקותו של התובע מן הבקשה לאישור התביעה הייצוגית שהגיש. נמצא, איפוא, שהצדדים נגררו להוצאות כספיות ולבזבוז זמן, שיכול והיו נחסכים בבירורים מוקדמים, ממין אלה שניהלו ביניהם לאחר הגשת הבקשה לאישור התובענה הייצוגית.

כללם של דברים

12. לאור האמור, **מן הראוי הוא, כי** טרם הגשת בקשה לאישור תובענה ייצוגית **יגיש התובע המייצג, בין בעצמו ובין באמצעות בא-כוחו, דרישה מוקדמת בכתב למעסיק - הנתבע הפוטנציאלי** במסגרתה יודיע על כוונתו להגשת הבקשה תוך שיקדים ויברר עם הנתבע הפוטנציאלי, את הפרטים הנדרשים לשם הגשת התובענה. **בה במידה, מן הראוי הוא כי הנתבע הפוטנציאלי, בין בעצמו ובין באמצעות בא-כוחו, יעמיד לרשות התובע המייצג את המידע המבוקש, הרלבנטי בנסיבות העניין.**

ככל שלא מסתייע פתרון מוסכם, מן הראוי הוא כי התובע המייצג יפרט במסגרת הבקשה לאישור תובענה ייצוגית, את המגעים המוקדמים שקיים עם הנתבע ותוצאותיהם, ויתמוך טיעוניו בתצהיר ובראיות בכתב. דרישות אלה, מן הראוי הוא שימלא אף הנתבע הפוטנציאלי, הן במענה לפנייתו המוקדמת של התובע, והן במסגרת ההליך, בתגובתו לבית המשפט ובתצהירו.

פנייה מוקדמת למעסיק ולארגון העובדים היציג במקום עבודה מאורגן עובר לנקיטת הליכי תובענה ייצוגית בבית הדין לעבודה

13. ככלל, התיר המחוקק עשיית שימוש בכלי התובענה הייצוגית לשם אכיפת זכויות מתחום משפט העבודה. ביטוי לכך נמצא בהוראות סעיף 3(א) לחוק תובענות ייצוגיות ובהוראות סעיפים 8, 9 ו - 10 לתוספת השנייה לחוק, בהם מפורטות עילות מתחום דיני העבודה בגינן ניתן להגיש תובענה ייצוגית[16].

מנגד, ומתוך מטרה לעודד הסדרת תנאי העבודה במקום עבודה מאורגן בהסכם קיבוצי ובדרך של הסכמות קיבוציות, הגביל המחוקק את השימוש בכלי התובענה

[16] להרחבה בעניין תכליותיה של התביעה הייצוגית במשפט העבודה ראו: עע 633/08 **ארז אפרים – גל מעיתון והפצת עיתונים בע"מ**, 11.1.2011.

הייצוגית, על דרך הגדרת "תביעה" המותרת בהגשה לבית הדין האזורי לעבודה "**למעט** תביעה של עובד שחל עליו הסכם קיבוצי המסדיר את תנאי עבודתו, והמעביד של אותו עובד או ארגון מעבידים שהוא חבר בו, צד להסכם הקיבוצי"[17].

לאור הוראות אלה, ולשם הגשמת תכלית הוראות חוק תובענות ייצוגיות בשדה משפט העבודה, **ככל שבכוונת תובע מייצג לנקוט בהליכי תובענה ייצוגית במקום עבודה מאורגן**, מן הראוי הוא כי עובר להגשת הבקשה לאישור תובענה ייצוגית יגיש הודעה בכתב **לארגון העובדים היציג** על כוונתו לנקוט בהליכי תובענה ייצוגית ועילותיה. בד בבד, ובמסגרת הפנייה המוקדמת למעסיק - הנתבע הפוטנציאלי, יוסיף התובע המייצג ויעשה הנדרש לבירור קיומו של הסכם קיבוצי מיוחד, הסכם ענפי, או הסכם כללי החל במקום העבודה, ולבירור חברותו של המעסיק בארגון מעסיקים, שהוא צד להסכם קיבוצי המסדיר את תנאי העבודה במקום העבודה.

פנייה מוקדמת לארגון העובדים היציג במקום העבודה, נדרשת אף מתוקף עקרונות של הוגנות, יעילות ותום לב, במקום עבודה מאורגן, ויש בה כדי לקדם הגשמת הוראות חוק תובענותייצוגיות, על פי תכליתן.

14. בירור מוקדם, כאמור, עובר לנקיטת הליכי תובענה ייצוגית, עשוי להניב את הפרטים הדרושים לענין, לרבות, קיומו של הסכם קיבוצי החל על העסקתו של התובע המייצג והמסדיר את תנאי עבודתו; הפעולות שנקט ארגון העובדים בעבר בנוגע לרכיבי התובענה, או פעולות שבכוונת ארגון העובדים לנקוט לשם אכיפת זכויות העובדים במקום העבודה; אם בכלל, ועד כמה, קיימת מניעה מהגשת תובענה ייצוגית בנסיבות העניין נוכח הוראות החוק וההלכה הפסוקה[18]. ככל שכך ינהג התובע המייצג, לא מן הנמנע הוא כי התובענה הייצוגית תתייתר מאליה, או שיוברר כי חלות עליה המגבלות הקבועות בחוק. בתוך כך, יהא בפנייה המוקדמת כדי לשפוך אור על האפשרות לנקוט בהליך של תובענה ייצוגית בנסיבות המקרה, ולהעניק לארגון העובדים הזדמנות הולמת לשקול עמדתו בסכסוך או להיערך לפתרונו. לחלופין, התייצבותו של ארגון העובדים בהליך, עשויה לקדם בירורו

---

17 הגדרת "תביעה" בסעיף 10(3) לתוספת השניה לחוק תובענות יצוגיות.

18 ע"ע 1210/02 **ביברינג - אל על נתיבי אויר לישראל בע"מ**, פד"ע לח 115, 125; ע"ע 1154/04 **נפתלי גרוס – מדינת ישראל**, 9.1.2007; **עניין וירון**; עע 454/09 **ב.ג. מוקד אבטחה בע"מ – סיגל בן שלמה**, 29.3.2011.

ביתר יעילות, לטובת בעלי הדין והציבור בכללותו.

15. עד כאן דיוננו בהתנהלותם הראויה של הצדדים עובר להגשת הבקשה לאישור תובענה ייצוגית. מכאן נפנה לחלק השני של דיוננו.

פסיקת גמול לתובע המייצג ושכר טרחה לבא כוחו בבקשת הסתלקות מבקשה לאישור תובענה ייצוגית

16. **על פי הוראת סעיף 16(א) לחוק תובענות ייצוגיות** נדרש אישור בית המשפט הן להסתלקות תובע מייצג מבקשה לאישור תובענה ייצוגית, והן לקבלת טובת הנאה מהנתבע או מאדם אחר בקשר להסתלקות מהבקשה לאישור תובענה ייצוגית. הוראה זו נועדה להבטיח פיקוח בית המשפט, ולענייננו פיקוח בית הדין לעבודה, על הליך ההסתלקות מבקשה לאישור תובענה כייצוגית. זאת, על מנת למנוע הגשת בקשות סרק או בקשות בלתי ראויות; למנוע שימוש לרעה בכלי הדיוני של התביעה הייצוגית, או הגשתה ממניעים פסולים; להבטיח שהסתלקותו של תובע מייצג מבקשה לאישור תובענה ייצוגית נעשית משיקולים ענייניים ותמי לב; לוודא כי בבקשת ההסתלקות אין משום פגיעה בציבור "המעוניינים" או בצד שלישי כלשהו; ולמנוע הסדרים בלתי ראויים בין תובע מייצג לבין נתבע לסילוק תובענה ייצוגית שקיים אינטרס ציבורי לדון בה. במסגרת הפיקוח על הליך ההסתלקות מהבקשה לאישור תובענה ייצוגית, נדרש בית המשפט לבחון את סבירות הגמול לתובע המייצג ושכר הטרחה לבא-כוחו, והתאמתו לבקשת ההסתלקות ונסיבותיה.

17. **השיקולים בהם יתחשב בית המשפט בבואו לפסוק גמול לתובע המייצג** במסגרת הכרעה בתובענה ייצוגית מנויים בסעיף 22 לחוק ובהם, הטרחה שטרח התובע המייצג והסיכון שנטל על עצמו בהגשת התובענה הייצוגית וניהולה, התועלת שהביאה התובענה הייצוגית לחברי הקבוצה, ומידת החשיבות הציבורית של התובענה הייצוגית. בהתחשב בשיקולים אלה ולפי העניין, רשאי בית המשפט "במקרים מיוחדים ומטעמים מיוחדים שיירשמו... לפסוק גמול למבקש או לתובע המייצג אף אם לא אושרה התובענה הייצוגית או שלא ניתנה הכרעה בתובענה הייצוגית לטובת

הקבוצה, לפי העניין..."[19]. הגמול לתובע המייצג נועד להוות תמריץ להגשת תובענות ייצוגיות. עמד על כך בית המשפט העליון באחת הפרשות[20] תוך שקבע כי "התכלית העיקרית של הגמול לפצות את התובע הייצוגי על הטרחה שטרח, ועל הסיכון שנטל על עצמו נוכח האפשרות כי התובענה הייצוגית שהגיש תדחה, והוא יחויב בהוצאות הנתבע. גמול זה משמש גם מעין פרס לתובע המייצג, אשר נועד להגביר את הכדאיות בהגשת תובענות ייצוגיות ראויות, במיוחד במקרים שבהם אין די בפיצוי על הנזק הקונקרטי כדי להפוך את הגשת התובענה לכדאית".

שכר טרחתו של בא-כוח המייצג "בעד הטיפול בתובענה הייצוגית, לרבות בבקשה לאישור" **ייקבע על ידי בית המשפט בהתאם לשיקולים המנויים בסעיף 23 לחוק** ו"בא הכוח המייצג לא יקבל שכר טרחה בסכום העולה על הסכום שקבע בית המשפט כאמור". במסגרת הוראותיו של סעיף 23 לחוק, התווה המחוקק מסכת שיקולים אתם יקח בית המשפט בחשבון בקביעת שכר הטרחה לבא-כוח המייצג. על מהותם של שיקולים אלה ומטרתם, עמד בית המשפט העליון ב**פרשת לויט**[21] תוך שהקדים וקבע, כי "**קריטריונים אלו מציירים קווים מנחים אשר מהם ניתן ללמוד על מגמתו של החוק ועל המטרות אותן ביקש להשיג באמצעות מוסד שכר הטירחה בתובענות ייצוגיות**" והוסיף וציין:

> **"דומה, כי ניתן להצביע על שלושה סוגי שיקולים המשתקפים בקריטריונים המנויים בסעיף. סוג שיקולים אחד נוגע לסוגיית התמריץ להגשת תביעה ייצוגית. בעניין זה קיים מתח בין שני שיקולים נוגדים אשר יש לאזן ביניהם: יצירת תמריץ חיובי להגשת תביעות ייצוגיות ראויות אל מול הצורך למנוע הגשתן של תביעות סרק ייצוגיות או מנופחות יתר על המידה.... סוג שיקולים שני עניינו הכוונת התנהגות "בא כוח מייצג", כהגדרתו בסעיף 2 לחוק, בנוגע לאופן ניהול התובענה והבקשה לאישורה. החוק מבקש ליצור תמריץ לכך שהדיון בבקשה לאישור התובענה הייצוגית ובתובענה**

---

[19] סעיף 22(ג)(1) לחוק תובענות יצוגיות.

[20] עע"מ 2395/07 **אכדיה סופטוור סיסטמס בע"מ נ' מדינת ישראל**, 27.12.2010, פיסקה 20.

[21] ע"א 9134/05 **לויט - קו אופ צפון**, 7.2.2008. על מהותם של שיקולים אלה ותכלית תשלום הגמול לתובע המייצג ובא כוחו, ראו גם: עב"ל 204/97 **ישראל אבירם ו-151 אחרים - המוסד לביטוח לאומי**, 7.11.2006; ע"א 8430/99 **אנליסט אי.אמ.אס ניהול קרנות בנאמנות (1986) בע"מ נ' ערד השקעות ופיתוח תעשייה בע"מ**, פ"ד נו(2), 247, 261-262; ע"א 7094/09 **ברוזובסקי הובלות בע"מ נ' איתוראן איתור ושליטה בע"מ**, 14.12.2010; עע"מ 2395/07 **אכדיה סופטוור סיסטמס בע"מ נ' מדינת ישראל**, 27.12.2010; וראו גם: **הלפטק**, עמ' 331; **אלון קלמנט**, עמ' 158-162.

> **עצמה ינוהל ביעילות ובהגינות. לאור מטרה זו קובע החוק, כי בקביעת גובה שכר הטירחה יש להתחשב באופן בו ניהל בא הכוח המייצג את התובענה הייצוגית ...**
> **סוג שיקולים שלישי המשתקף בסעיף הינו השאיפה כי יהיה יחס הולם בין שכר הטירחה לבין התובענה הייצוגית. היינו, כי שכר הטירחה יהיה סביר והוגן בהתחשב בכלל מאפייניה של התובענה הייצוגית. חלק מהגורמים המשפיעים על סבירותו של גובה שכר הטירחה הינם המאמץ שהושקע בה והתועלת שהיא הניבה לקבוצה".**

אמות המידה והשיקולים שנקבעו בסעיפים 22 ו - 23 לחוק, יחולו אף במקרה בו "אישר בית המשפט הסדר פשרה", כאשר לפי הוראת סעיף **19 (ו) לחוק** "**....רשאי בית המשפט להתחשב בהמלצה מוסכמת שהוגשה לו על ידי הצדדים לענין זה**".

18. ודוק. **הרציונל של הוראות אלה ותכליתן, חל בהתאמה אף בכל הנוגע לפסיקת גמול לתובע המייצג ושכר טרחה לבא כוחו בבקשת הסתלקות מבקשה לאישור תובענה ייצוגית.** במסגרת סמכויות הפיקוח על הליך ההסתלקות מבקשה לאישור תובענה כייצוגית, רשאי בית המשפט לקחת בחשבון שיקוליו את אמות המידה המנחות כפי שנקבעו בסעיפים 22, 23 וסעיף 19 (ו) לחוק, שענינו באישור בקשה להסדר פשרה.

<u>מן הכלל אל הפרט</u>

19. יישום אמות המידה שנקבעו בהלכה הפסוקה, על נסיבות המקרה שלפנינו, מראה פנים לכאן ולכאן.

20. מחד גיסא, קיימים **טעמים המצדיקים הפחתת שיעור הגמול ושכר הטרחה, עליו הסכימו הצדדים בנסיבות העניין לפנינו**, והם אלה:

נקיטה שלא לצורך בהליך התובענה הייצוגית. כפי שהוברר מטיעוני הצדדים בערעור, במסגרת המגעים שקיימו סמוך לאחר הגשת הבקשה לאישור תובענה ייצוגית, התבררה למערער **לראשונה** מסכת העובדות בכללותה ונמצא כי העילות מושא התובענה אינן מתאימות לדיון בהליך של תובענה ייצוגית. טעם זה עמד ביסוד בקשתו לאישור הסתלקותו מהבקשה לאישור תובענה ייצוגית. במצב דברים זה, נראה לכאורה, כי מלכתחילה נקט המערער בהליך התובענה הייצוגית

שלא לצורך, בכך שלא בירר מלכתחילה האם כפועל יוצא מתביעתו האישית עומדת לו אף עילת תביעה ייצוגית. שכן, אילו פנה מראש למשיבה והעמיד אותה על כוונתו לנקוט בהליך של תובענה ייצוגית כלפיה, בגין אי תשלום דמי חגים כדין, לא מן הנמנע, כי העובדות שביסוד הבקשה, היו מתבררות לאשורן, והצורך בהגשת התובענה היה מתייתר מאליו. זאת, כמובן, בהנחה שהוט מצידה הייתה מעמידה לרשות המערער את הפרטים הנדרשים, כפי שעשתה לאחר הגשת התובענה הייצוגית ובעקבותיה.

לא הוּכְחָה התועלת שהניבה הבקשה לקבוצה. המערער לא טען, וממילא לא הוכיח, כי בקשתו לאישור תובענה ייצוגית, הניבה תועלת לקבוצה שביקש לייצג. במסגרת הטיעון לפנינו לא נשמעה טענה מצד מי מהצדדים, לפיה הוט שינתה את מדיניותה בנוגע לתשלום דמי חגים, בעקבות הגשת הבקשה לאישור תובענה ייצוגית על ידי המערער, או לאחר הסתלקותו מהתובענה. אף לא הוכח, ולו לכאורה, כי הבקשה לאישור תובענה ייצוגית הניבה תועלת, או השפיעה, על זכויותיהם של יתר חברי הקבוצה, כפי שהוגדרו. עם זאת, ולכאורה, הוברר כי הוט משלמת את דמי החגים לעובדיה כדין החל משנת 2004, ללא קשר להליך התובענה הייצוגית מושא דיוננו.

21. מאידך גיסא, יש מקום לטענה לפיה **המקרה שלפנינו אינו ממין המקרים, בהם נדרשת התערבותו של בית הדין בהסכמת הצדדים בנוגע לשיעור הגמול ושכר הטרחה**, וזאת מן הטעמים שלהלן:

במסגרת הסכמת הצדדים, **הוכרה תביעתו האישית של המערער**, ובהתאם חויבה הוט, לשלם למערער את הסכום הנתבע במסגרת הפשרה עליה הודיעו הצדדים לבית הדין האזורי.

הסתלקותו של המערער מן התובענה הייצוגית, לה ניתן אישור בית הדין האזורי כנדרש, כללה את הסכמת הצדדים **על שיעור הגמול לתובע המייצג ושכר טרחה לבא-כוחו**, בסך 35,250 ש"ח. **הסכום המוסכם, כאמור, אינו בלתי סביר, אף אינו חורג** במידה ניכרת מהמקובל במקרים אחרים בהם אושרו גמול לתובע מייצג ושכר טרחה לבא כוחו במסגרת בקשת הסתלקות[22]. כך למשל, **בפרשת חן יעקובי**

---

[22] ראו למשל: ע"א 10261/09 **יעקובי נ' ש. שסטוביץ בע"מ**, 27.4.2010; ת"א (מרכז) 5803-08-07 **פלג מלמד נ' בנק לאומי לישראל בע"מ**, 9.12.2008; ת.א. 2524/05 בש"א 24959/05 **לביא נ' דלקול בע"מ**, 18.9.2008; ת"צ (מרכז) 2949-08-08 **בובליל נ' "דלק" חברת הדלק הישראלית**

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 12842-07-10

אישר בית המשפט העליון הסדר בין הצדדים להסתלקות מבקשה לאישור תובענה ייצוגית, במסגרתו התחייבו המשיבות לשלם לבאי-כוחה של המערערת שכר טרחה בסך 50,000 ש"ח. אישורו של בית המשפט העליון לאותו הסדר מוסכם ניתן חרף קביעותיו של בית המשפט המחוזי באותה פרשה, במסגרתן נקבע כי הבקשה לאישור תובענה כייצוגית "**הוגשה לבית המשפט כשהיא דלה ואינה עומדת בהוראות הדין**" וכי "**המדובר בבקשה לאישור, דלת מסמכים, דלת עובדות, שהוגשה בהינף קולמוס אחד כלפי משיבים רבים שהמבקשת לא הצליחה להוכיח (בחלקם על פניו) כל קשר שלהם לבקשה**".

זאת ועוד, לפי העולה מכלל טיעוני הצדדים כפי שהובאו לפנינו במהלך הערעור, הסכמת הצדדים במקרה שלפנינו על הגמול לתובע המייצג, נעשתה מתוך שנלקחה בחשבון העבודה שנדרשה מן המערער בהגשת הבקשה לאישור התובענה הייצוגית. גם אם בדיעבד הסתבר כי אינה מתאימה להתברר בדרך זו, הרי שנועדה לקבלת זכויות מכוח משפט העבודה המגן, לא רק למערער עצמו אלא גם לעובדים אחרים של הוט. אף אין ניתן לקבוע כי הבקשה הייתה מופרכת או מחוסרת תום לב על פניה.

זו אף זו. על פני הדברים ניתן לקבוע, כי **התנהלותם של המערער ובא-כוחו במסגרת הבקשה לאישור התובענה הייצוגית, היתה יעילה והוגנת**. בנדון זה, תמכה המשיבה בטיעוני המערער והטעימה, כי המגעים שהתקיימו עם המערער ובא-כוחו, סמוך לאחר הגשת הבקשה, התנהלו באופן ענייני ותכליתי. כתוצאה מכך יושבו ההדורים, והתייתר הצורך בהגשת תשובתה לבקשה לאישור תובענה ייצוגית ובניהול ההליך בבית הדין, ונחסך זמנם של הצדדים וזמנו של בית הדין האזורי.

לבסוף נציין, כי טעמו של בית הדין האזורי להפחתת שיעורו של הגמול, היה אף בכך שהתובע הוא עורך דין אשר ייצג את עצמו בבית הדין האזורי. ולא היא.

בכך שבעל דין והתובע הייצוגי בכלל זה, הוא עורך דין, אין כדי להוות שיקול להפחתת הגמול המגיע. בנדון זה מורה הוראת **תקנה 116 לתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין), התשנ"ב-1991**, כך:

בע"מ, 8.7.2009; ת.א. (ת"א-יפו) 2229/06 בש"א 20302/07 **ברוט נ' בנק לאומי לישראל בע"מ**, 10.3.2008.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 12842-07-10

> **"עורך דין שהוא בעל דין וטוען לעצמו, הוא גופו או באמצעות משרדו, ונפסקו לו הוצאות, זכאי הוא שייכללו בשומה ההוצאות שהיה מקבל אילו העסיק עורך דין".** [23]

משכך הוא, ובהתאמה הנדרשת לעניין, יעמדו לזכות המערער השיקולים המנויים בסעיפים 22 ו-23 לחוק, שעניינם בפסיקת גמול לתובע המייצג ולבא כוחו.

22. בחינת מכלול השיקולים מעלה כי **בנסיבות המקרה שלפנינו, אין מנוס מהתערבותנו בפסיקתו של בית הדין האזורי.** אמנם, ככלל, בהיעדר פגם יסודי או טעות משפטית בהחלטת הערכאה המבררת, תיטה ערכאת הערעור שלא להתערב בשיעור הוצאות משפט שקבעה הערכאה הדיונית[24]. אולם, כפות המאזניים במקרה זה נוטות להעלאת שיעורו של הגמול למערער לרבות הוצאות שכר טרחתו, והעמדתם על הסכום הכולל של 20,000 ש"ח.

23. טרם חתימה נציין, כי מצאנו פגם בכך שהחלטתו של בית הדין האזורי להפחית מסכום שכר הטרחה המוסכם, ניתנה על סמך טיעוני הצדדים בכתב בלבד, כפי שבאו לידי ביטוי בבקשה המשותפת להסתלקות מהבקשה לאישור תובענה ייצוגית. זאת, מבלי שניתנה לצדדים הזדמנות נאותה לטעון לעניין גובה שכר הטרחה המוסכם, ומבלי שהתקיים דיון בבקשה לגופה. כתוצאה מכך, לא הובאו לידיעתו של בית הדין האזורי מכלול השיקולים הצריכים לעניין, כפי שהתבררו לפנינו.

בהקשר זה, קבעה השופטת רונית רוזנפלד **בפרשת תורג'מן**, כך[25]:

> "... מתבקשת עוד הנחייתנו לפיה, **ככלל, יש לקיים דיון בבקשה לאישור תובענה כתובענה ייצוגית**, וזאת אלא אם התקיימו נסיבות מיוחדות המצדיקות שלא לקיים דיון כאמור. קיום הדיון נדרש על מנת לעמוד היטב על נקודות המחלוקת שבין הצדדים, ככל שהן נוגעות לתשתית העובדתית הרלוונטית לעניין אישור התובענה כתובענה ייצוגית".

---

[23] ראו גם: תקנה 516(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984; רע"א 4370/07 **ד"ר יאלי הרן ואח' נ' חברת נתיבי איילון בע"מ**, 20.11.2007.

[24] ע"א 7094/09 **ברוזובסקי הובלות בע"מ נגד איתוראן איתור ושליטה בע"מ**, 14.12.2010; ע"א 1509/04 **דני דנוש נגד chrysler corporation** 22.11.07; ע"א 8430/99 **אנליסט אי.אם.אס ניהול קרנות בנאמנות (1986) בע"מ נ' ערד השקעות ופיתוח תעשיה בע"מ**, פ"ד נו(2) 247, 264-263.

[25] עע 246/09 **רונן תורג'מן – שחק אבטחה**, 27.12.2009, בפיסקה 24.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 12842-07-10

כך בבקשה לאישור תובענה כייצוגית, וכך אף בבקשה להסתלקות הימנה. **ככל שבכוונת בית הדין האזורי שלא לאשר את הסכמת הצדדים לתשלום הוצאות, גמול ושכר טרחת התובע המייצג ובא-כוחו, או להורות על הפחתת הסכום המוסכם, על בית הדין להודיע לצדדים מראש על כוונתו זו, ולאפשר להם להביא בפניו טענותיהם, טרם הכרעה בבקשתם המוסכמת.**

24. **סוף דבר** – הערעור מתקבל בחלקו. תוצאת הדברים היא, כי הוט מערכות תקשורת בע"מ תשלם למערער - עו"ד אסף אייל - סכום כולל של 20,000 ש"ח. זאת, כגמול לתובע מייצג ושכר טרחת בא-כוח בהגשת הבקשה לאישור התביעה הייצוגית והסתלקות הימנה, באישור בית הדין האזורי.
אין צו להוצאות בערעור.

ניתן היום, ז' סיון תשע"א (09 יוני 2011), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.

נילי ארד, **נשיאה, אב"ד**	**עמירם רבינוביץ,** **שופט**	**סיגל דוידוב-מוטולה,** **שופטת**
נציג העובדים, מר מנחם שוורץ		**נציג המעבידים, מר יצחק דויטש**